

PM

Remissvar DS 2026:4 En brottsbekämpande verksamhet hos Försäkringskassan

SAMMANFATTNING

Polisförbundet avstyrker förslaget om att ge Försäkringskassan brottsbekämpande befogenheter i den omfattning som föreslås i promemorian.

Utredningens ansats är för snäv. I stället för att analysera hur Försäkringskassan kan tillföras brottsbekämpande uppgifter borde fokus ligga på hur samhällets samlade resurser för brottsbekämpning kan användas på ett mer effektivt sätt.

Att ge ytterligare en myndighet polisuppdraget att förebygga, förhindra och utreda brott riskerar att leda till ett mer fragmenterat, mindre effektivt och mer kostnadsdrivande brottsbekämpande system. Förslaget innebär att parallella strukturer byggs upp i stället för att stärka befintliga, vilket kan försvåra samordning, minska överblicken över brottsligheten och leda till ineffektivt resursutnyttjande.

Vidare riskerar förslaget att påverka tilliten till staten negativt. När en myndighet med ett starkt välfärdsuppdrag ges brottsbekämpande befogenheter kan relationen mellan individ och stat förändras, särskilt i redan utsatta grupper – ett problem för samhället, demokratin och i förlängningen också för landets poliser om detta leder till att utsatta grupper blir än mer utsatta.

Mot denna bakgrund anser Polisförbundet att utvecklingen i stället bör inriktas mot att stärka den befintliga brottsbekämpande förmågan inom staten, särskilt inom Polismyndigheten, i nära samverkan med Försäkringskassan. Särskilt viktigt ur ett långsiktigt samhällsperspektiv är en skärpt *brottsförebyggande* förmåga hos Försäkringskassan.

FÖRDJUPNING

Ett fragmenterat system riskerar att minska effektiviteten

I dag ansvarar Försäkringskassan för att upptäcka och utreda felaktiga utbetalningar samt polisanmäla misstänkta brott. Promemorians förslag innebär att myndigheten i stället själv ska bedriva brottsutredning och i delar agera direkt i förhållande till åklagare. Sammantaget föreslås Försäkringskassan tilldelas uppgifter som i dag utgör kärnan i polisens brottsbekämpande uppdrag: att förebygga, förhindra och utreda brott. Promemorian lyfter

att en sådan utveckling kan vara kostnadsdrivande, försvåra överblicken över brottsligheten och göra samverkan mer komplex. Polisförbundet instämmer i detta.

Ur ett samhällsperspektiv är det mer logiskt att stärka befintliga strukturer och då framför allt fokusera på vad som krävs för att Polismyndigheten ska ha möjlighet att sätta högre prioritet på bidragsbrotten. Logiken i detta ligger inte enbart i att Polismyndigheten redan är den myndighet som har mest kunskap och förmåga kring brottsbekämpning. Polismyndighet befinner sig också i en kraftig tillväxtfas med syfte att öka den brottsbekämpande kapaciteten. Samtidigt med denna tillväxt pågår ett aktivt arbete kring nya informationsdrivna metoder och arbetssätt som har visat sig ha positiv brottsbekämpande effekt.

I fokus för de nya arbetssätten inom Polismyndigheten är konstaterandet att brottslighet sällan uppträder isolerat. Samma individer kan vara involverade i flera typer av brottslighet samtidigt. Om ansvaret för utredning skulle delas upp ytterligare mellan myndigheter riskerar helhetsbilden att gå förlorad, vilket kan försvåra den mer effektiva och informationsdrivna brottsbekämpning som Polismyndigheten fortsatt utvecklar.

Med parallella strukturer riskeras dessutom konkurrens vid såväl rekrytering av kompetens som en form av utredningskonkurrens när olika aktörer utreder närliggande eller överlappande ärenden utan tillräcklig samordning. Bägge dessa former av konkurrens kan försvåra för respektive myndighet och påverka effektiviteten i det samlade brottsbekämpande arbetet.

För bättre effekt i bekämpningen av bidragsbrott föreslår Polisförbundet därför att det utreds hur Polismyndighetens arbete mot bidragsbrott kan stärkas – i effektiv och nära samverkan med Försäkringskassan och de särskilda kompetenser som finns där. På detta sätt undviks dubbelarbete och överlappande brottsutredningar, brister i informationsdelning samt försämrade möjligheter till samlad lägesbild.

Risk för sämre resursutnyttjande

Av promemorian framgår att en separat brottsbekämpande funktion inom Försäkringskassan – parallellt med redan existerande verksamhet inom rättsväsendet – riskerar att leda till höga kostnader per ärende och därmed ökade kostnader för staten. Att överföra motsvarande resurs till en fortsatt utveckling av, och tillväxt inom Polismyndigheten för att stärka befintlig förmåga – i samverkan med Försäkringskassan – torde leda till såväl snabbare som större effekt på bidragsbrotten.

Inom Polismyndigheten finns redan kompetens, befogenheter och skyldigheter, samt utarbetade strukturer, rutiner och arbetssätt för brottsbekämpningens samtliga delar. Det som saknas är resurs för att kunna prioritera bidragsbrotten högre, samt ett system för effektivare samverkan med Försäkringskassan. Promemorians förslag kan därför tolkas

som ett försök att hantera Polismyndighetens bristande prioritering av bidragsbrott genom att omfördela uppgifter mellan myndigheter, snarare än att åtgärda underliggande kapacitets- och prioriteringsfrågor inom det befintliga systemet.

För ett bättre resursutnyttjande föreslår Polisförbundet därför att Polismyndigheten tillförs resurs för ett stärkt arbete i bekämpningen av bidragsbrott. Ur ett resursperspektiv är det också av största vikt att Försäkringskassan tillförs de resurser som behövs för ett utvecklat arbete med att försvåra ett otillbörligt utnyttjande av systemet – här ligger den största samhällsbesparingen på sikt.

Risker och arbetsmiljö i brottsbekämpande verksamhet

Promemorians förslag innebär att statliga tjänstemän i en myndighet utan traditionellt brottsbekämpande uppdrag i ökad utsträckning kan komma att exponeras för situationer med kraftigt förhöjd risk, inklusive kontakter med individer kopplade till organiserad brottslighet. Brottsbekämpning i dessa miljöer ställer särskilda krav på kunskaper, förmågor och erfarenheter.

För att värna statliga tjänstemäns arbetsmiljö – och en fortsatt stark statlig förmåga att hantera högriskmiljöer med hot och våld – anser Polisförbundet att det är angeläget att brottsbekämpande uppgifter som förknippas med hög risk koncentreras till verksamheter som är organiserade, utbildade och dimensionerade för att hantera dessa situationer.

Konsekvenser för tillit och relationen mellan individ och stat

Polisförbundet är ett fackförbund grundat i demokratiska värden. Utifrån det vill vi instämma i promemorians farhågor om att tilliten till Försäkringskassan kan komma att påverkas om myndigheten ges samtliga de tre polisiära uppdragen: att förebygga, förhindra och utreda brott.

Försäkringskassan har i dag en central roll i välfärdssystemet och uppfattas som en myndighet som hanterar stöd och rättigheter. När samma myndighet ges brottsbekämpande uppgifter förändras denna roll och det finns risk för att gränsen mellan statens välfärdsfunktioner och rättskedjans repressiva funktioner suddas ut. Det i sin tur riskerar att leda till att individer, särskilt i redan utsatta grupper, i allt högre grad undviker även den form av myndighetskontakter som ska ge stöd och hjälp.

Ur ett samhällsperspektiv är detta en allvarlig konsekvens, då tillit till myndigheter är en grundläggande förutsättning för ett välfungerande välfärdssystem – och för rättsstatens legitimitet. Som företrädare för landets poliser vet vi också att ett undvikande av myndighetskontakter kan leda till utanförskap, brottslighet och ökad risk att själv utsättas för brott.

AVSLUTANDE KOMMENTARER

Syftet med promemorians förslag är att stärka arbetet mot bidragsbrott och öka effektiviteten. Samtidigt pekar både utredningen och Polisförbundets egen analys på risker som innebär att förslagen kan leda i motsatt riktning.

Ökad fragmentering, högre kostnader, informationstapp, komplexare samverkan och minskad tillit kan sammantaget innebära att reformen inte uppnår sitt syfte. Det finns därmed en påtaglig risk att den samlade effekten blir ett mindre effektivt brottsbekämpande system.

Polisförbundet anser därför att samhällets samlade brottsbekämpande förmåga ska stärkas inom befintliga strukturer. Detta kan ske genom:

- Förstärkningar av kapacitet inom Polismyndigheten – och vid behov även andra delar av rättsväsendet.
- En utvecklad samverkan mellan Polismyndigheten och Försäkringskassan.
- En förstärkning av Försäkringskassans förmåga att förebygga bidragsbrott.

Polisförbundets föreslagna inriktning skapar bättre förutsättningar för effektivitet, rättssäkerhet och långsiktig hållbarhet i samhällets samlade brottsbekämpande arbete.

För Polisförbundet

Katharina von Sydow
Förbundsordförande

Gazal Amini
Kanslichef